

Міністерство освіти і науки України
Сумський національний аграрний університет
Факультет Біолого-технологічний
Кафедра технології виробництва і переробки продукції тваринництва та
кінології

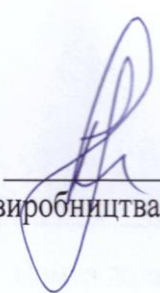
Робоча програма (силабус) освітнього компонента
обов'язковий/ вибіркового

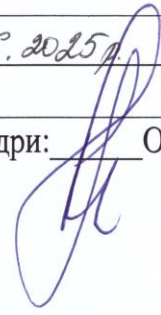
ОК 10 - Етологія тварин

Спеціальність Н2 – Тваринництво

на третьому (доктор філософії) рівні вищої освіти

Суми – 2025

Розробник:  Кисельов О.Б. к. с.-г. н., доцент, кафедри
«Технології виробництва і переробки продукції тваринництва та кінології»

Розглянуто, схвалено та затверджено на засіданні кафедри: «Технології виробництва і переробки продукції тваринництва та кінології»;	протокол від <u>09.06.2025 р.</u> № <u>16</u>
	В.о. завідувача кафедри:  Олександр КИСЕЛЬОВ

Погоджено:

Гарант освітньої програми



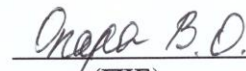
Вікторія ВЕЧОРКА

Декан факультету,
де реалізується освітня програма


(підпис)

Вікторія ВЕЧОРКА
(ПБ)

Рецензія на робочу програму(додається) надана:


(ПБ)

(ПБ)

Методист відділу якості освіти,
ліцензування та акредитації


(підпис)


(ПБ)

Зареєстровано в електронній базі: дата: 25.08. 2025 р.

© СНАУ, 2025 __ рік

Інформація про перегляд робочої програми (силабусу):

Навчальний рік, в якому вносяться зміни	Номер додатку до робочої програми з описом змін	Зміни розглянуто і схвалено		
		Дата та номер протоколу засідання кафедри	Завідувач кафедри	Гарант освітньої програми

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

1.	Назва ОК	Етологія тварин							
2.	Факультет/кафедра	Біолого-технологічний/ технології виробництва і переробки продукції тваринництва та кінології							
3.	Статус ОК	Обов'язковий							
4.	Програма/Спеціальність (програми), складовою яких є ОК	Н2 – Тваринництво							
5.	ОК може бути запропонований для (для вибіркового ОК)	-							
6.	Рівень НРК	8 рівень							
7.	Семестр та тривалість вивчення	3 семестр 15 тижнів							
8.	Кількість кредитів ЄКТС	3							
9.	Загальний обсяг годин та їх розподіл	Контактна робота (заняття)						Самостійна робота	
		Лекційні		Практичні		Лабораторні			
		денна	заоч	денна	заоч.	денна	заоч.	денна	заоч.
		20		20			-	50	
10.	Мова навчання	Українська							
11.	Викладач/Координатор освітнього компонента	Кисельов Олександр Борисович							
11.1	Контактна інформація	К. с.-г. н., доцент, кафедра технології виробництва і переробки продукції тваринництва та кінології, кабінет 321 головного корпусу ел.адреса: kyselov_snau@ukr.net консультації: щовівторка 14 ⁰⁰ -15 ⁰⁰							
12.	Загальний опис освітнього компонента	Дисципліна «Етологія тварин» дає можливість здобувачам вищої освіти третього ступеня «Доктор філософії» набути фахових компетенцій уетологічних знань у проведенні наукових досліджень, що застосовуються у галузях скотарства, свинарства, птахівництва та кінології. Основні теми, що підлягають вивченню: фізіологічні основи поведінки тварин, соціальна організація тварин, репродуктивна поведінка тварин, етологічні особливості великої рогатої худоби, етологічні особливості коней, етологічні особливості свиней У результаті вивчення дисципліни аспірант буде володіти знаннями стосовно видів наукових експериментів, характерних для найбільш поширених тваринницьких галузей в Україні та світі.							
13.	Мета освітнього компонента	Метою вивчення дисципліни є опанування аспірантами знань в етологічних основах та наукових дослідженнях у галузях молочного та м'ясного скотарства, свинарства, птахівництва, кінології за кордоном і в Україні. Надати теоретичні знання та сформувати уміння з проведення дослідів з відтворення, годівлі, утримання та раціонального використання							

		великої рогатої худоби, свиней та птиці, собак з метою максимально повної реалізації їхнього генетичного потенціалу без порушень екології. Визначати шляхи пошук, оброблення та узагальнення інформації, організовувати наукові дослідження в галузі. Застосовувати міжнародні та національні стандарти і практики в професійній діяльності.
14.	Передумови вивчення ОК, зв'язок з іншими освітніми компонентами ОП	ОК 2. Сучасні інформаційні технології у науковій діяльності; ОК 3. Управління науковими проектами та реєстрація прав інтелектуальної власності ОК 8. Методологія проведення наукових досліджень; ОК 9. Дослід у тваринництві; ОК 10. Управління науковими проектами;
15.	Політика академічної доброчесності	Політика академічної доброчесності у СНАУ регулюється Кодексом академічної доброчесності http://docs.snau.edu.ua/documents/education/quality/kodeks_akadem_dobrochesnosti.pdf У відповідності до нього вимоги до студента щодо дотримання академічної доброчесності під час вивчення освітнього компонента наступні: відповідально ставитись до своїх обов'язків, вчасно та добросовісно виконувати завдання, передбачені навчальною програмою; бути присутнім на усіх заняттях; виконувати самостійну роботу; чесно та відповідально готуватись до поточного, модульного та підсумкового контролю; подавати на оцінювання лише самостійно виконану роботу. Є неприйнятним для студента: виявляти нешанобливе та некоректне ставлення до викладача; запізнюватись на заняття та пропускати їх без поважних причин; під час навчального процесу використовувати підказки, роботи інших осіб, телефони; надавати та одержувати допомогу від третіх осіб при проходженні поточного, модульного та підсумкового контролю; отримувати або пропонувати хабар за отримання будь-яких переваг у навчальній діяльності. За порушення правил академічної доброчесності студенти можуть бути притягнуті до наступних форм відповідальності: – повторне проходження оцінювання (контрольної роботи, іспиту, заліку тощо); – повторне проходження навчального курсу; – попередження; – винесення догани; – відрахування з університету (ч.5 ст. 48 Закону України «Про освіту»); – арешт або обмеження волі, або позбавлення волі.
16.	Посилання на курс у системі Moodle	https://cdn.snau.edu.ua/moodle/course/view.php?id=955
17.	Ключові слова	Поведінка, інстинкт, соціальна ієрархія, статеве розмноження, етологічні особливості великої рогатої

	худоби, етологічні особливості свиней.
--	--

2. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ ТА ЇХ ЗВ'ЯЗОК З ПРОГРАМНИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ НАВЧАННЯ

Після вивчення освітнього компонента студент очікувано буде здатен...	Програмні результати навчання, на досягнення яких спрямований ОК (зазначити номер згідно з нумерацією, наведеною в ОП)	
	РН2	Як оцінюється РНД
ДРН 1. Застосовувати фахові знання для оцінки та аналізу видів сільськогосподарських тварин для наукових досліджень, що застосовуються у різних галузях тваринництва	x	Індивідуальне завдання, підсумковий екзамен
ДРН 2. Диференціювати види досліджень і методики постановки наукових експериментів. Визначати найбільш ефективні з них.	x	Індивідуальне завдання, підсумковий екзамен
ДРН 3. Згідно результатів світових наукових досліджень аналізувати новітні методи і застосовувати їх за необхідності у своїй науковій діяльності.	x	Індивідуальне завдання, підсумковий екзамен

3. ЗМІСТ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА (ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ)

Тема. Перелік питань, що будуть розглянуті в межах теми	Розподіл в межах загального бюджету часу								Рекомендо вана літератур а
	Аудиторна робота						Самостійна робота		
	Лк		Пз		Лаб.з				
	ден.	заоч.	ден.	заоч.	ден.	заоч.	денна	заоч.	
Тема 1. Фізіологічні особливості і поведінка тварин. 1.Адаптивна форма поведінки у світлі теорії функціональних систем П.К. Анохіна (1968). 2.Інстинкти, їх класифікація. 3.Набуті форми поведінки як результат навчення. 4.Детермінанти поведінки.	4		4				10		1, 3, 4, 8 Електро нний ресурс
Тема 2. Соціальна організація тварин 1. Загальна характеристика соціальної організації тварин	4		4				10		1, 3, 4, 5, 6, Електро нний

2. Системи соціальної ієрархії у тварин								ресурс
Тема 3. Репродуктивна поведінка тваринам 1. Роль статевого розмноження в еволюції. 2. Види статевого розмноження. 3. Типи шлюбних стосунків. 4. Стадії процесу розмноження. 5. Батьківська поведінка. 6. Розпад сімей і розселення молодняка	4	4				10		1, 2, 6,7,8 електро нні ресурси
Тема 4.Етологічні особливості великої рогатої худоби 1. Походження великої рогатої худоби. 2. Біологічні особливості великої рогатої худоби.	4	4				10		10,12,14 , 16 Електро нний ресурс
Тема 5. Етологічні особливості свиней 1. Поведінка свиней і виробництво продукції 2. Розумові здібності свиней 3. Біологічні особливості свиней 4. Особливості поведінки свиней	4	4				4		10, 13, 14, 15. електро нні ресурси
Всього	20	20			-	50		

4. МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ТА НАВЧАННЯ

ДРН	Методи викладання (робота, що буде проведена викладачем <u>під час аудиторних занять, консультацій</u>)	Кількіст ь годин	Методи навчання (які види навчальної діяльності має виконати <u>студент самостійно</u>)	Кількість годин
ДРН 1	Лекція, практична робота	4	Опрацювання конспекту, літературних джерел, виконання індивідуального завдання.	10
ДРН 2	Лекція, інструктаж, практична робота, робота з каталогами	4	Опрацювання конспекту, літературних джерел, виконання індивідуального завдання.	10
ДРН 3	Лекція, презентація, практична робота.	4	Опрацювання конспекту, літературних джерел, виконання індивідуального завдання.	10
ДРН 4	Лекція, презентація, практична робота, використання програмного забезпечення	4	Опрацювання конспекту, літературних джерел, виконання індивідуального завдання.	10
ДРН 5	Лекція, практична робота,	4	Опрацювання конспекту,	10

			літературних джерел, виконання індивідуального завдання, використання ПК.	
	Всього	40		50

5. ОЦІНЮВАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ

5.1. Сумативне оцінювання

5.1.1. Для оцінювання очікуваних результатів навчання передбачено

№	Методи сумативного оцінювання	Бали / Вага у загальній оцінці	Дата складання
1.	Індивідуальне завдання з Теми 1	20 балів / 20%	2 семестр, 3 тиждень
2.	Індивідуальне завдання з Теми 2	10 балів / 10%	2 семестр, 6 тиждень
3	Індивідуальне завдання з Теми 3	10 балів / 10%	2 семестр, 9 тиждень
4	Індивідуальне завдання з Теми 4	20 балів / 20%	2 семестр, 12 тиждень
5	Індивідуальне завдання з Теми 5	10 балів / 10%	2 семестр, 15 тиждень
6	Екзамен – тест множинного вибору.	30 балів / 30%	2 семестр, екзаменаційна сесія
		100/100%	

5.1.2. Критерії оцінювання

Компонент	Незадовільно	Задовільно	Добре	Відмінно
	<i><8 балів</i>	<i>8-10 бали</i>	<i>10-12 бали</i>	<i>12-14 балів</i>
Індивідуальне завдання з Теми 1	Вимоги щодо завдання не виконано	Більшість вимог виконано, але окремі розрахунки відсутні, відсутній аналіз отриманих даних	Виконано усі вимоги завдання	Виконано усі вимоги завдання, чітко інтерпретовано отримані результати
	<i><8 балів</i>	<i>8-10 бали</i>	<i>10-12 бали</i>	<i>12-14 балів</i>
Індивідуальне завдання з Теми 2	Вимоги щодо завдання не виконано	Більшість вимог виконано, але окремі розрахунки відсутні, відсутній аналіз отриманих даних	Виконано усі вимоги завдання	Виконано усі вимоги завдання, чітко інтерпретовано отримані результати

Індивідуальне завдання з Теми 3	<8 балів	8-10 балів	10-12 балів	12-14 балів
	Вимоги щодо завдання не виконано	Більшість вимог виконано, але окремі питання розкриті неповністю, студент володіє матеріалом не в повній мірі	Виконано усі вимоги завдання, продемонстровано вільне володіння матеріалом	Виконано усі вимоги завдання, чітко інтерпретовано отримані результати
Індивідуальне завдання з Теми 4	<8 балів	8-10 бали	10-12 бали	12-13 балів
	Вимоги щодо завдання не виконано	Більшість вимог виконано, але окремі розрахунки відсутні, відсутній аналіз отриманих даних	Виконано усі вимоги завдання	Виконано усі вимоги завдання, чітко інтерпретовано отримані результати
Індивідуальне завдання з Теми 5	<10 балів	8-10 бали	12-14 бали	14-15 балів
	Вимоги щодо завдання не виконано	Більшість вимог виконано, але окремі розрахунки відсутні, відсутній аналіз отриманих даних	Виконано усі вимоги завдання	Виконано усі вимоги завдання, чітко інтерпретовано отримані результати
Екзамен	<18 балів	18-22 балів	23-27 балів	27-30 балів
Всього	60 балів	58-72 бали	75-89	89-100

5.2. Формативне оцінювання

Для оцінювання поточного прогресу у навчанні та розуміння напрямів подальшого удосконалення передбачено

№	Елементи формативного оцінювання	Дата
1.	Усне опитування після вивчення тем	На наступному практичному занятті після викладення матеріалу за темою
2.	Усний зворотний зв'язок від викладача під час роботи над розрахунковим завданням протягом занять	Протягом семестру
3.	Усний зворотний зв'язок від викладача після виконання розрахункового завдання	На наступному занятті після здачі студентом виконаного завдання
4.	Усний зворотний зв'язок від викладача та студентів після презентації завдання	Безпосередньо після завершення презентації

6. НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ (ЛІТЕРАТУРА)

Рекомендована література

Базова

1. Севериновська О.В. Етологія (основи поведінки тварин): підручник для вищих навчальних закладів / Севериновська О.В., Пахомов О.Є., Рибальченко В.К. – Д. : Вид-во Дніпропетр. нац. ун-ту, 2020. – 292 с.
2. Корж О.П. Етологія тварин: навчальний посібник. – Суми: Університетська книга, 2021. – 236 с.

Допоміжна

1. Науменко В.В., Дячинський А.С. та ін. Фізіологія сільськогосподарських тварин. Практикум. - К.: Агропромвидав. України, 2020. - 234 с.
2. <http://www.loshadka.info/index.php/lib/item/36-герхарт-гервек-психология-лошади-нрав-чувства-поведение>
3. <http://www.loshadka.info/index.php/lib/item/28-генри-блейк-разговор-с-лошадью-изучение-общения-человека-и-лошади>
4. <http://www.loshadka.info/index.php/lib/item/34-михаэль-шефер-язык-лошадей-образ-жизни-поведение-формы-общения>

Рецензія на робочу програму (силабус)

Параметр, за яким оцінюється робоча програма (силабус) освітнього компонента гарантом або членом проєктної групи	Так	Ні	Коментар
Результати навчання за освітнім компонентом (ДРН) відповідають НРК			
Результати навчання за освітнім компонентом (ДРН) відповідають передбаченим ПРН (для обов'язкових ОК)			
Результати навчання за освітнім компонентом дають можливість виміряти та оцінити рівень їх досягнення			

Член проєктної групи ОП _____

(назва)

(ПІБ)

(підпис)